

Underverket a

Bildkälla Wikimedia: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:De_Havilland_DH-98_Mosquito_T3_AN1202358.jpg?uselang=sv

De Havilland DH-98 Mosquito T3.

Det utvecklades som ett snabbt bombplan men fick allt mer roller ju längre andra världskriget fortgick så som taktiskt bombplan, tungt jaktplan och spaningsplan. Det fick det passande namnet Mosquito och var byggt helt av trä. För Tyskland skulle det visa sig bli ett irriterande inslag i vardagen vilket också insekten mygga kan anses vara. Flygplanet jag talar om är de Havilland Mosquito som gick till historien efter ett antal storatade attacker på tredje riket, sin funktionalitet samt produktions-sätt under denna tidsperiod.

De Havilland var ett företag som redan innan andra världskriget var kända för sina snabba flygplan tillverkade av träkonstruktioner, anledningen till detta vara att man kunde minska vikten och snabba på produktionen genom förenklad tillverkning. När British Air Ministry i september 1936 skickade ut en förfrågan om ett tvåmotorigt mellanstort bombplan som kunde bära en 1400 kg stor bomblast 4800 km/h på en höjd av 4600 m samt en större bomblast på 3600 kg fast en under en kortare sträcka så valde man att tillverka flygplanstyper så som Avro Manchester. Året senare i maj 1937 så lade man fram ett förslag där man skulle bygga ett flygplan som var mer aerodynamiskt och på så vis snabbare. Man räknade på hastigheter närmare 480 km/h vilket skulle bli snabbare än exempelvis supermarine Spitfire vilket skulle betyda att hastigheten översteg jaktplan och man kunde göra flygplanet obebäpnat. Det lyftes invändningar mot förslaget då man ansåg att jaktplanen skulle få högre hastighet vilket skulle vara förödande för det obebäpnade bombplanet.

Flygplanet skulle också tillverkas av material som inte ansågs vara strategiskt viktiga så som trä. Geoffrey de Havilland trodde också på idén om ett snabbt bombplan tillverkat av trä. Detta ledde till att de Havilland försökte möta de nya specifikationerna genom att bygga om flygplansmodeller de redan hade. Efter att ha analyserat data så valde man istället att tillverka ett helt nytt flygplan med bra aerodynamik och tillverkat av trä. Flygplanet skulle drivas av två merlinmotorer. Istället för att utrusta planet med beväpning så skulle man se till att flygplanet var snabbare än jaktflygplan som skulle utvecklas närmaste tiden samt god manöverförmåga och på så vis undvika att bli nedskjutna. Personalen ombord kunde då också bantas ner till en pilot och en navigatör. Problemet uppstod dock då filosofin hos RAF var att man skulle ha tunga beväpnade bombplan. Därför visade man dåligt med intresse för flygplanet. Det är detta flygplan som skulle bli de Havilland DH.98 Mosquito. RAF stod dock på sig och ville ha skyddande beväpning, de Havilland lade till ett torn precis bakom

v trä

cockpiten förutom det var designen oförändrad. Under november 1939 så fick man äntligen fram en specifikation om ett snabbt bombplan som drevs av två motorer med krav om att man skulle kunna ersätta dessa med mer kraftfulla varianter när de kom i produktion. Man ville även att flygplanet skulle klara av hastigheter på 640 km/h på en höjd utav 5500 m. Kravet på beväpning försvann också. Vissa inom ministeriet kunde dock fortfarande inte tänka sig ett bombplan utan beväpning men man insisterade på att det skulle utvecklas som ett spaningsplan som kunde bära RAF spaningskameror.

Till slut fick de Havilland en beställning på en prototyp för ett bomb/spaningsplan drivet av två merlinmotorer. Det skulle klara av att bära en 450 kg tung bombblast, flyga i en hastighet av 639 km/h på höjden 7200 m och 526 km/h på en höjd utav 8100 m. Distansten som flygplanet skulle kunna avverka skulle vara 2380 km med fulla tankar på 7600 m höjd. Den 1 mars 1940 så beställdes 50 stycken bomb/spaningsversioner och i maj 1940 så lades även en beställning på ett tungt attackplan som skulle beväpnas med fyra stycken 20 mm kanoner och fyra stycken 7,7 mm maskingevär.

Den 25 november 1940 så flög prototypen för första gången och inga större problem fanns. Man nådde en hastighet på 350 km/h eftersom man hade problem att få igen hjuldörrarna ordentligt. Man hade också problem med vänstervingen som gjorde att flygplanet drog åt vänster vilket åtgärdades innan nästa flygning. Vid senare flygningar fick man även problem med turbulens som träffade roderytorna. Detta löstes genom att förlänga motorgondolerna något samt några andra småförändringar. I januari 1941 så kom man upp i en hastighet av 631 km/h på 6700 m höjd. Kravet var på 580 km/h så

flygplanet presterade bättre än trott. Efter detta så inleddes de statliga testerna av flygplanet som fick ett mindre bakslag då sporrhjulet låste sig och skadade flygkroppen. Efter detta gick det dock som planerat och flygplanet gillades mycket, främst för sin flygkaraktär. Prototypen fick även vara provbänk för nya motorer under resten av kriget och kunde i vissa utförande klara hastigheter på över 700 km/h. I juni 1941 så godkändes flygplanet för massproduktion där inledande beställningen var på 19 st fotospaningsplan, 176 jaktplan och 50 st. som inte var bestämda vid den tidpunkten, de blev senare beställda som bombplan.

I slutet av 1942 så hade totalt 1378 Mosquitos av olika modeller beställts. Ytterligare 400 byggdes i Kanada. Flygplanet fick även visa upp sina förmågor för amerikanska delegater som fastnade för flygplanet men man valde att inte producera några då man ansåg att P-38 Lightning kunde utföra samma typer av arbete. Detta visade sig senare inte alls fungera och man stod därför utan ett flygplan med samma funktion som Mosquitos skulle visa sig ha. Konstruktionsmässigt så tillverkades flygplanet till större del av olika typer av trä så som mahogny, björk och balsaträ. Där större styrka behövdes så använde man hårdare träslag. Dessa olika träslag samt plywood monterades ihop med olika skruvar och beslag samt till stor del

med lim. Konstruktionen kläddes därefter med ett tunt bomullstyg som sedan målades med silver dope som är en genomskinlig lack med aluminiumpulver i som har funktionen att skydda tyget från solen. Efter detta lager så målades kamouflaget. Bränsletanksmässigt så bar Mosquitos 2055 liter i sina huvudtankar i de första versionerna medan de senare kunde bära 3250 liter med vissa modifikationer samt fälltankar. Eftersom flygplanet i vissa versioner skulle flyga på hög höjd så är de inre vingtankarna samt tankarna i flygkroppen under tryck för att minska avdunstningen av bränsle.

Användningsområden

Mosquitos skulle under kriget visa sig kunna hantera en stor mängd olika roller, för att nämna alla olika varianter som producerades och användes under kriget: Fotospaning, bombplan, jaktplan, nattjakt, attackplan, träningsplan, torpedplan samt att det efter kriget skulle börja användas som målbogserare. Fotospaningsvarianten hade fokus på lång flygtid, detta betydde att man ofta bar en större bränslelast än vad de andra varianterna bar. De senare versionerna fick också trycksatt cockpit för att öka kvalitén för piloterna på hög höjd. Bombplansvarianten skulle leverera bomber till fienden, förbättringar som gjordes mellan olika versioner var främst nyare starkare motorer >>>

Bildkälla Wikimedia: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:De_Havilland_DH-98_Mosquito_ExCC.jpg?uselang=sv

samt små skillnader på bombrum. Många plan skulle också specialbyggas för att bära olika specialbomber så som cookiebomben som vägde 1812 kg. Jaktplanen samt nattjaksplanen hade en beväpning bestående utav fyra stycken 7,7 mm Browning maskingevär samt fyra stycken 20 mm Hispano kanoner monterade i nosen. Samt att nattjaksplanen bar en radar, senare versioner av nattjakten skulle också få sina maskingevär bortmonterade för att ge utrymme för ett bättre radar. Attackplanen bar också samma beväpning men bar mindre bränsle för att istället kunna bära bomber eller raketer. Träningsplanen var en tvåsitsig träningsvariant med dubbelkommando för att öva upp nya piloter. Torpedplanen var flygplan som byggt om för att klara av Royal Navys behov av just ett sådant plan. Royal Navy beställde också en Mosquito som klarade av att landa på hangarfartyg, dessa flygplan fick fällbara vingar, krok samt ombyggt landställ för att klara av landningarna på fartygen. Royal Navy byggde även om några plan för att dra mål för beskjutning efter andra världskriget.

Kända räder

Mosquiton användes som sagt i många roller men en del av de räder som genomfördes har gått till historien som. En av de mest kända räderna var den 30 januari 1943 när man genom två attacker lyckades förstöra för både Herman Göring och Joseph Goebbels som skulle hålla tal till nationen på 10 års dagen för nazisternas övertagande av Tyskland. Genom att precisionsbomba Berlins sändningsstation precis innan talen så kunde de försenas i någon timme. Göring sågs ha blivit rosenrasande och sagt att han var fruktansvärt avundsjuk på Mosquiton. Vid störandet av Goebbels tal senare på eftermiddagen så var dock luftvärnet på sin vakt och lyckades skjuta ner ett av flygplanen. En annan känd räd var när man skulle hjälpa franska motståndsmän som skulle avrättas och satt i det franska fängelset Amiens. Genom att släppa bomber på murarna samt på barackerna där vakterna var så

DH 98 Mosquito och DH 115 Vampire.

Bildkälla Wikimedia: [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:DH_98_Mosquito_and_DH_115_Vampire_\(crop\).jpg?uselang=sv](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:DH_98_Mosquito_and_DH_115_Vampire_(crop).jpg?uselang=sv)

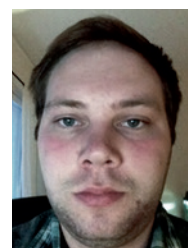
kunde många av de dödsdömda fly. Vid tiden så satt det 717 fångar på anstalten, 102 av dessa dog och 74 skadades. 258 lyckades fly även om många av dessa återtog senare. Det ska sägas att räden var kontroversiell. Många tyckte inte det var värt risken man tog och senare forskning i ärendet har också visat att franska motståndsrörelsen inte hade begärt bombningen vilket tidigare har varit den officiella historien. Det är just denna typ av precisionsbombningar som Mosquiton är absolut mest känd för.

Användning i Sverige

Mosquiton användes även i Sverige mellan 1948 och 1954. Man bestämde i riksdagen 1945 att Sverige skulle ha en flottilj med nattjaksplan. Den första tanken var att modifiera befintliga flygplan men överskottsplan från andra världskriget skulle visa sig vara billigare så därför köptes 60 st. Mosquito in, flygplanen placerades på F 1 Hässlö. Man hade dock problem med att radarn ramlade av sin vipparm och gjorde så att hela flygplanet vibrerade vilket ledde till en del haverier. Detta lyckades man dock få ordning på efter att en pilot var nära på att krascha men lyckades landa planet. Dock skulle planet visa sig ha för dålig hållfasthet så planet fasades ut redan 1953. Det skulle dock ersättas med ett annat de Havilland plan, nämligen DH 112 Venom.

Avslut

De Havilland DH.98 Mosquito skulle visa sig bli en av de mest lyckade konstruktionerna som Storbritannien gjorde under kriget. Att ett enda flygplan med ytterst få förändringar skulle kunna genomföra nästan alla uppdrag som ett flygvapen engagerar sig i måste ses som smått otroligt. Att flygplanet även var byggt med metoder från första världskriget samt i trä under en tid då nästan alla flygplan byggdes av olika metaller är också en bedrift i sig. Man hade kunskaperna om tillverkningen men många trodde att flygplanet skulle vara mer känsligt för beskjutning än de metallklädda flygplanen, detta visade sig inte stämma och Mosquiton kunde ta rejält med stryk innan det gick i backen. Konstruktionen i trä var också bra med hänsyn till tillgång av material och arbetskraft. Genom att inte belasta metallindustrin och att man kunde använda sig av exempelvis möbeltillverkare i sin produktion så är DH.98 Mosquito en framgångssaga.

Text: Johan Anmark